

MÚLT ÉS JÖVŐ A JELEN JUHÁSZATÁBAN I.

Bár az ágazat piaci kilátásai jelentős mértékben „javultak” az elmúlt csaknem két évben, az ágazat létszáma, a kibocsátott termékek mennyisége csökkent az elmúlt években.

A JUH- ÉS BÁRÁNYHÚS- FOGYASZTÁS NÉPSZERŰSÍTÉSE

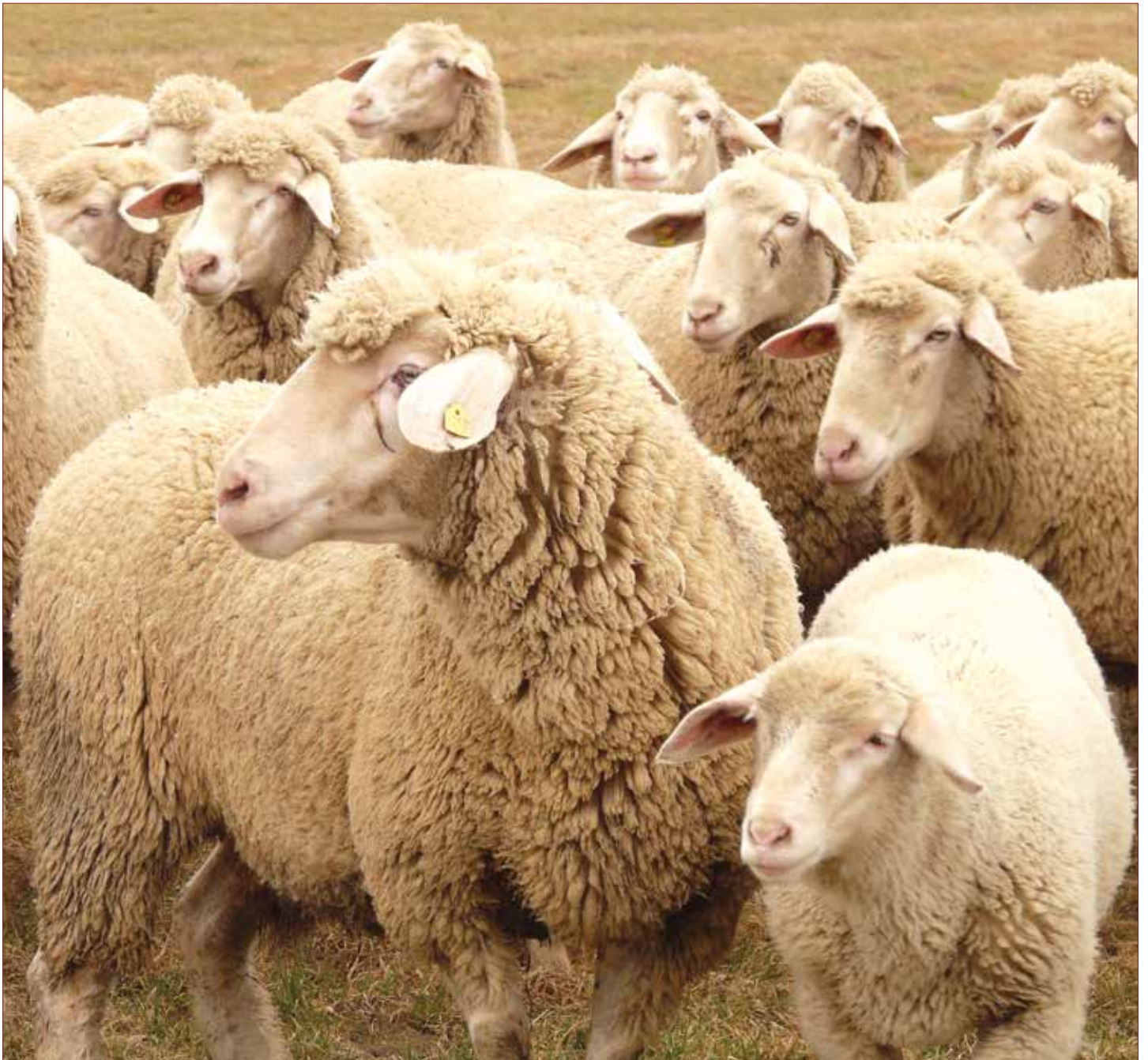
Beszámoló az Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok keretében tartott juh- és bárányhúsfogyasztást népszerűsítő spanyol-magyar multi-program nyitórendezvényéről.

A KECSKEÁGAZAT PROBLÉMÁI ÉS MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGEIK

A kérdőíves felmérés keretében választ adó kecsketartók megneveztek néhány fontosabbnak ítélt problémakört, ezeket ismerteti szerzőnk, egyben a megoldásukra is javaslatot tesz.

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
30. évfolyam
2021/10

A szerkesztőbizottság tagjai: **Jávor András** tiszteletbeli elnök, **Bögréné Bodrogi Gabriella**, **Kukovics Sándor**.
Főszerkesztő: **Mezőszentgyörgyi Dávid**

Jávor András

Legelő nélkül

Örömmel láttam a debreceni Farmer Expo meghívójában, hogy az állattenyésztők – a Magyar Állattenyésztők Szövetsége és a NAK – foglalkoznak a gyepgazdálkodás kérdéseivel. Meglátásom szerint azonban nem sok sikerrel kecsegtet az aktivitásuk, minthogy az elmúlt évtizedekben soha nem tudtunk előrelépést elérni a gyepgazdálkodási ágazatban. Pedig korábban jelentős akarat és erő állt az 1,3 millió hektár takarmánypotenciáljának hasznosítása mögött. A tulajdonviszonyok, a nagy, egybefüggő legelőtáblák és a hozzájuk csatlakozó tarlok hasznosítása rendkívül nagy takarmánybázist jelentett, még alacsony termésszínvonal esetén is. Ez egyfajta lélegeztetőgépet jelentett a művelési kötelezettség vállalása mellett, elsősorban a juhágazat számára.

Ezzel szemben ma 300 ezer hektár gyep áll a kérődzőágazat (húsmarha, juh) rendelkezésére direkt hasznosításra. A területcsökkenés mellett az ágazatok közötti versengés, a felaprózódás és a tulajdonviszonyok változása tették kedvezőtlenebbé a helyzetet. Természetesen a hasznosítható gyepek még ma is jelentős potenciált jelentenek 300–400 ezer tonnás szénaértékükkel, amiről nem mondhatunk le. Főleg azok számára volna kihagyhatatlan forrás, akik legelőtulajdonosok, és akik technológizálni is tudják területüket.

De kié a hasznosítás felelőssége? Az állattenyésztőké vagy a pénzügyi befektetőké? Né tán az állami intézkedések elmaradása eredményezte – az a fránya, tehetetlen jogállam – az egyre tartó mélyrepülést? Bár az állam mindent elkövet az állattenyésztési fejlesztésekért, de a hatékonyság igazából csak az intenzív ágazatokban javul: lásd csirke, tojtyúk, tejelő szarvasmarha, sertés, hogy a legfontosabbakat említsem. Ha 1 hektár termelési értékét vesszük – még a legmagasabb takarmányárak mellett is, mint amilyenek az ideiek voltak –, mintegy 30 ezer forint értékű széna hozható le 1 hektár gyepterületről. Nem beszélve az ideai aszályproblémáról. Kérdés, hogy ma ez milyen költségekkel tehető meg? Egyszeri, kétszeri, háromszori kaszálással? Annak a költsége bőven elviszi a hozamot. Pásztoroló legeltetéssel? Az több munkabért emészt fel, mint amennyi a takarmány értéke. Ebben természetesen figyelembe vettük a felaprózódást, a technológiai és fejlesztési ráfordítások hiányát – aminek fő oka a tulajdonviszonyok alakulása –, a munkaerőhiányt. Mindezek arra ösztönöznek bennünket, hogy a juhászat akkor vállaljon felelősséget a gyepterületek hasznosításáért, ha a területalapú támogatást is ő veszi fel utánuk, és ha megszüntetik a szerződésbeli területhasználat kiszolgáltatottságait az állattenyésztés esetében. Biztos vagyok benne, hogy hozzá kell szoknunk a legelő nélküli juhászatokhoz. Az intenzív, tudásalapú – kvázi precíziós – juhtartáshoz, középpontjában az ember életminőségével és az állat igényeinek teljes kielégítésével - természetett takarmányra alapozva.

A számos haszon közül négyet kiemelnék:

- kisebb ökológiai lábnyom;
- versenyképesebb eredmények;
- jelentősen kisebb élőmunka-ráfordítás;
- javuló egészségügyi helyzet.

Mindemellett fontos, hogy akik a gyepgazdálkodás ügyét ma a zászlajukra tűzik, azok legyenek tisztában vele, hogy megalapozottan kell dönteniük. Nem szabad olyan területre engedni az állattenyésztőket, ahol ma senki nem igényli az ő felelősségüket, és ahol a kiszolgáltatottságuk minden esetben szembeötlő. Ugyanakkor az együttműködés, az összehangolt fejlesztés nem kerülhető meg a magyar rét- és legelőgazdálkodásban, ami sajnos mára töredéktelvényeket érint a magyar mezőgazdaságban. Nagy a kihívás, nagy a felelősség!

Múlt és jövő a jelen juhászatában I.

Bár az ágazat piaci kilátásai jelentős mértékben „javultak” az utóbbi csaknem 2 évben, a magyar juhállomány mérete és az ágazat által kibocsátott termékek mennyisége csökkent az elmúlt években. A szerző elemzésének első részét olvashatják az alábbiakban.

EU-csatlakozásunk második évétől kezdve gyakorlatilag folyamatosan csökken Magyarországon a juhok száma, és azon belül az anyajuhok száma is. A KSH és az MJKSZ adatai egyaránt ezt a folyamatot tükrözik (1. ábra), bár az anyajuhok számában jelentős eltérés van a két nyilvántartás között. Ennek oka, hogy a KSH adatbázisa csak az anyajuhok számát tartalmazza, míg az MJKSZ ENAR-adatbázisában az anyajuhok száma az adott évben támogatási alapot képező nőivarú juhokat jelöli. Tehát e kettő nem is eshet egybe. Ezzel együtt, a felületes szemlélőkben félreértést okozhat a különbség.

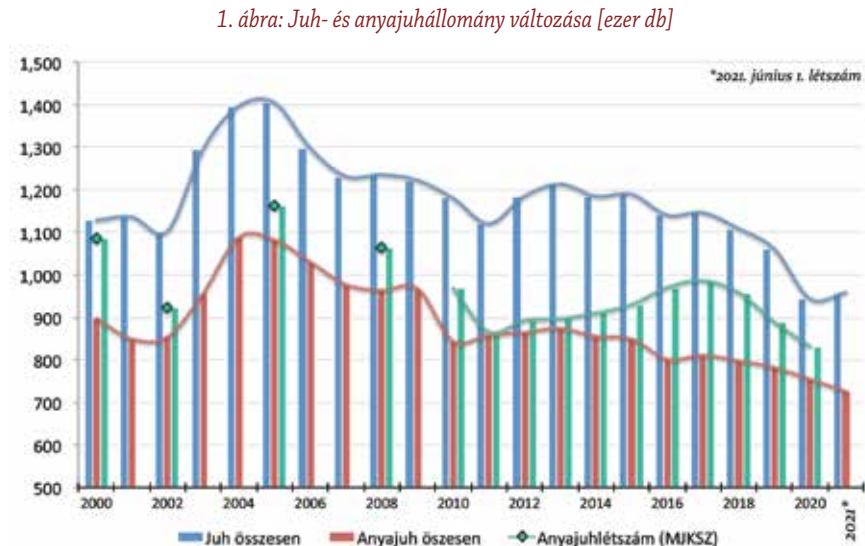
Csak hogy a tendenciában a fentieket figyelembe véve sincs eltérés a két adatforrás között. Mindkettőben 2010 számít a mélypontnak, utána érdemi emelkedés következett. De az emelkedés átmenetinek bizonyult. Alapvetően a 2012-ben bevezetett kérődző-szerkezetátalakítási támogatás, majd a 2015-től hatályos termelés alapú anyajuh-támogatás indította el, és 2017-től intenzív csökkenés kezdődött.

Az anyajuhok számának a változása mutatja, hogy a bevezetett támogatások nem mindig kompenzálták az állományfelszámolás vagy -csökkentés, a munkaerőhiány, az energia és a takarmány emelkedő ára mellett még az intenzív tenyészállatexport negatív hatásait.

Üzemméretek változása

Az ágazat átalakulását jól jelzi az üzemméretek változása is (1. táblázat). Az üzemek 2005-ös számát mintegy félezerrel meghaladta a 2020-as adat. Ebben a kimutatásban is tükröződik az egyedszám 2010-ben megfigyelt mélypontja, amiről 2015-re úgy sikerült elmozdulni, hogy a csökkenésnek több mint a kétszeresével nőtt a juhtartó gazdaságok száma. Ez az adat 2020-ban minimálisan tovább nőtt.

Csak hogy e változást alapvetően az elaprosodás okozta, tehát egyre nőtt a kisüzemek aránya az ágazatban. A 100 anyajuhnál kevesebb állatot tartók aránya 2005-ben még alig haladta meg a 60 százalékot, de az utóbbi 15 évben folyamatosan nőtt az arányuk, és 2020-ra meghaladta a 70 százalékot. Ezzel a folya-

Forrás: KSH, MJKSZ, Ábra: Kukovics Ferenc

1. táblázat: Az üzemméret és a tartott anyajuhlétszám változása

Év	2005		2010		2015		2020	
Arány	üzem-szám	anyajuh-létszám	üzem-szám	anyajuh-létszám	üzem-szám	anyajuh-létszám	üzem-szám	anyajuh-létszám
Összesen	7241	1 163 819	6862	969 182	7746	930 145	7785	830 613
100 anya alatt	60,10%	14,75%	61,76%	16,13%	67,58%	19,45%	70,78%	22,91%
300 anya alatt	85,80%	43,57%	87,60%	48,42%	89,83%	52,06%	91,91%	57,29%
300 anya felett	14,20%	56,43%	12,40%	51,58%	10,17%	47,94%	8,09%	42,71%

Forrás: MJKSZ Időszaki Tájékoztatók alapján Kukovics Sándor számításai

mattal párhuzamosan az ilyen kisgazdaságban termelő anyajuhok aránya 14,75-ről 22,91 százalékra emelkedett a teljes hazai állományban.

Néhány évtizeddel ezelőtt 300 anyajuh és a szaporulatuk képes volt eltartani egy családot, de az utóbbi 1-2 év elemzése alapján ma már 500 és 1000 közötti anyajuhra volna szükség egy család eltartásához.

Ennek fényében érdemes megvizsgálni a 300-nál kevesebb anyajuhot tartó gazdaságok, illetve az ilyen méretű gazdaságokban található anyajuhok arányának a változását. 2005-ben a juhtartó gazdaságok 85,80 százaléka tartott 300 vagy annál kevesebb anyajuhot. Ez az arány 5 évente néhány százalékkal emelkedett, és 2020-ban elérte a 91,91 száza-

lékot. Ilyen kis juhtartó gazdaságban termelt az anyajuhállomány 43,45 százaléka 2005-ben, de az arányuk mintegy 5-5 százalékkal nőtt ötévente. A tavalyi adatok szerint már a teljes hazai anyajuhállomány 57,29 százaléka a juhtartó gazdaságok csaknem 92 százalékaiban volt termelésben.

Fentiek eredményeként a 300 anyajuhnál többet tartó gazdaságok aránya a 2005-ös 14,20 százalékról fokozatosan, 2020-ra 8,09 százalékra csökkent. Ezek a gazdaságok birtokolták a hazai anyajuhállomány 56,43 százalékat 2005-ben, ami 5,4 és 5 százalékkal csökkent 2010-re, 2015-re és 2020-ra. A folyamat eredményeként alakult ki a jelenlegi helyzet, amelyben a 300-nál kevesebb és a

2. táblázat: A három és két egymást követő évben direkt anyajuh-támogatást igénybe vevő juhtartó vállalkozások által használt területek megoszlása

Terület kategóriák		2016		2017		2018		2019		2020	
HEKTÁR, [ha]		db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
(nulla) o	F (>=0,0000 ÉS <=0,0001)	1541	0,00	1438	0,00	1497	0,00	1824	0,00	1889	0,00
0-10	F (>=0,0001 ÉS <=10)	1996	1,74	2 058	1,77	1 992	1,72	2022	1,96	1978	1,90
10,0-20	F (>=10,0001 ÉS <=20)	1004	2,66	1 008	2,65	1 012	2,65	998	2,89	979	2,82
20-50	F (>=20,0001 ÉS <=50)	1355	8,06	1 349	7,97	1 336	7,91	1284	8,38	1307	8,56
50-100	F (>=50,0001 ÉS <=100)	967	12,71	977	12,71	993	12,93	957	13,81	914	13,28
101-200	F (>=100,0001 ÉS <=200)	689	17,57	702	17,69	697	17,56	660	18,44	671	18,78
201-300	F (>=200,0001 ÉS <=300)	308	13,79	317	14,11	326	14,55	284	13,96	284	13,92
301-500	F (>=300,0001 ÉS <=500)	141	9,56	147	9,95	144	9,84	134	10,16	139	10,67
501-1000	F (>=500,0001 ÉS <=1000)	81	9,88	89	10,86	88	10,84	79	10,88	84	11,59
1000-felett	F (>=1000,0001 ÉS <=10000)	60	24,02	57	22,29	57	22,00	48	19,52	45	18,48
Összesen:		8142	100,00	8142	100,00	8142	100,00	8290	100,00	8290	100,00
ÖSSZESEN ha =		549 971,5104		554 385,7095		555 967,5471		501 975,920		500 610,060	

Forrás: Magyar Államkincstár adatlegyűjtésére alapozott, Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor által elvégzett kalkuláció db – az adott kategóriába tartozó üzemek száma, % – az adott kategóriába tartozó üzemek által használt terület aránya az összesen belül

300-nál több juhot tartó gazdaságokban termelő anyajuhok aránya 57,29: 42,71-hez.

A folyamat eredményként az ágazatban a kis létszámú gazdaságok váltak jellemzővé. Ennek ellenére a teljes anyajuhállomány 42,71 százalékát termelésben tartó juhtartó vállalkozások alig több mint 8 százaléka képes nagyobb számban egységes minőségű vágóállat előállítására. Természetesen, ez nem jelent okvetlenül minőségi különbséget a kis gazdaságok hátrányára, de a lehetőségek szabta előny kétségtelenül a nagyobbaknál van.

Az ágazat szereplői által használt földterület

Közismert, hogy a juhtartó gazdaságok csaknem fele bérelt területen gazdálkodik, és ez különösen vonatkozik a legelőterületekre. Az ágazat által hasznosított terület méretét aszerint igyekeztünk vizsgálni, hogy a termeléshez kötött közvetlen anyajuh-támogatást mekkora területalapú támogatás egészíti ki. Ehhez lekértük a különböző területméret-kategóriába eső gazdaságok erre vonatkozó adatait a Magyar Államkincstár munkatársaival. A legyűjtött adatokban nem tettünk különbséget legelő- és szántóterületek között, csak az összes hasznosított terület kategóriánkénti megoszlását vizsgáltuk. A kapott adatok feldolgozásának összegzését mutatjuk be a 2. táblázatban. A Magyar Államkincstár

munkatársaitól kapott segítséget ezúton is köszönjük!

Első pillantásra megállapítható, hogy az első három (2016–2018) és a második két (2019–2020) vizsgált év között több mint 50 ezer hektáros különbség van a közvetlen anyajuh-támogatást igénybe vevő juhtartó gazdaságok által használt terület között, ennyivel csökkent a támogatott terület mérete.

Vizsgálatunk másik érdekes eredménye az, hogy jelentős mértékben nőtt a területalapú támogatást igénybe nem vevő, viszont közvetlen

anyajuh-támogatáshoz jutó juhtartók száma: míg 2016-ban 1541-en voltak, addig 2020-ban már 1889 ilyen juhtartót tartottak nyilván.

A vizsgált időszakban a közvetlen anyajuh-támogatást igénybe vevő gazdaságok többsége a 0–10 hektáros kategóriába esett. A 20–50 hektár közötti gazdaságok száma bizonyult a harmadik legnagyobb, a 10–20 hektáros kategóriába eső gazdaságok száma a negyedik, az 50–100 hektáros gazdaságoké az ötödik legnépesebbnek. A terület méretének növekedésével párhuzamosan intenzíven csökkent az adott méretkategóriába sorolt gazdaságok száma.

A táblázatban összesített adatok szerint az összes terület legnagyobb hányadát a 100–200, majd a 200–300, végül az 50–100 hektáros gazdaságok használták. Ezek összesen a támogatott terület 45,98 százalékán gazdálkodtak 2020-ban, a használt terület 18,48 százalékán pedig 1000 hektárosnál nagyobb üzemek gazdálkodtak.

Ez alapján megállapítható, hogy nemcsak a tartott juhok száma, hanem a hasznosított terület mérete alapján is meglehetősen elaprózódott az ágazat. *(Folytatjuk)*

KUKOVICS SÁNDOR

A juh- és bárányhús fogyasztás népszerűsítése

Az Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok keretében tartották a juh- és bárányhús fogyasztást népszerűsítő spanyol-magyar multiprogram nyitórendezvényét. A Juh Terméktanács és spanyol testvérszervezete, az INTEROVIC által alkotott konzorcium 2021-2023 között valósítja meg az Európai Unió által támogatott juh- és bárányhús fogyasztás-népszerűsítő kampányt, hogy újrapozícionálja ezeket a termékeket.

Jávor András köszöntő beszédében azt mondta, hogy a juhágazatban különleges lehetőségek vannak, bár jelenleg az élőállat-kereskedés nagy kihívás a szektor számára. Kiemelkedően fontosnak nevezte a magyar bárány piaci pozíciójának megerősítését, az egyelőre igen vegyes minőségű hazai árualap egységesítését és az ágazat hatékonysági mutatóinak a javítását a gazdálkodásban, amit tudásalapú megújulással lehetne megvalósítani. A báránytermelés mai technológiája rontja az ország piaci pozícióit, mert csak alacsony minőségű termék előállítására képes. Szerinte ennek fő oka a tenyésztés túl nagy szabadsága. Az állat-központú juhtenyésztés volna a megoldás, amiben a takarmányozást és a tartási körülményeket az állat igényeinek megfelelően alakítják.

Jávor András köszöntője után Kukovics Sándor tartott előadást, Múlt és jövő a jelen juhászatában és juhtermék-előállításában címmel. Ebben felhívta a figyelmet a magyar juhállomány konstans csökkenésére. A juhszektor egyik problémája, hogy az aktív áru-előállító gazdaságok aránya igen ala-

Jávor András

csony. Az utóbbi időszakban csak a kevés állattal rendelkező gazdaságok száma növekedett, csak hogy nekik csekély a gazdasági jelentőségük. A juhállomány csökkenésének emellett az egyre súlyosabb munkaerőhiány, a juhtartók elöregedése, a takarmány- és energiaárak emelkedése, az AKG-támogatás

Kukovics Sándor

Mezőszentgyörgyi Dávid

elvesztése, valamint a tenyészjuhok (főleg az anyajuhok és jerekék) iránti nagy külföldi kereslet az oka.

A magyar juhágazat hatékonysági mutatói rendkívül gyengék, márpedig a termelés hatékonyságának javítása nélkül a juhszektorunk nem lesz versenyképes Európában.

A szaporulati arány jelenleg átlagosan 0,65-0,75 bárány anyajuhonként, az elvár- →

→ ható 1,6 helyett. Ez komoly bevételkiesés a gazdálkodók számára.

A kiviteli célszágok tekintetében is változások zajlanak. Ausztria és Németország felértékelődtek az utóbbi időszakban, az ottani muszlim népesség növekedésének köszönhetően. Érdekesség emellett, hogy a nagy juhtartó nemzetként számon tartott Románia is a magyar bárány exportcélszágává vált, főként a minőségbeli különbségek miatt.

Soós Mihály

Mezőszentgyörgyi Dávid először a piacon uralkodó trendekről beszélt a Juh és Kecske Ágazatért Egyesület nevében. Elmondta, hogy soha nem látott áremelkedés történt idén a bárányhús piacon. A könnyűbárány ára, habár hektikusan, de 6 százalékkal tudott növekedni az előző évhez képest. A nehézbárány ára 1 év alatt több mint 10 százalékkal nőtt, amivel meghaladta a könnyűbárány felvásárlási árát.

A piaci trendek alapján szükség volna bővíteni Magyarországon a húsfogyasztást, hiszen a nemzetközi piacon jól láthatóan változnak a fogyasztói igények. A termékpiacszintű gondolkodást szorgalmazta, ugyanis csak a mainál több érték hozzáadásával és az ágazat szereplőinek összehangolásával válhat sikeresebbé a szektor.

A nemzetközi szabályozások és az állatvédelmi előírások következtében hosszú távon nem tartható fenn a jelenlegi élőállat-export. Erre idejében fel kellene készülnie a juhágazatnak a feldolgozási kapacitás növelésével, hogy megtarthassa külföldi piacait. A szakmaközi szervezet célja a széles körű együttműködés megteremtése.

A Juh és Kecske Ágazatért Egyesület, az ágazat elismert szakmaközi szervezete szintén bárányhús-népszerűsítő programot szervezett az Alföldi Állattenyésztési Napokra. Ennek keretében a látogatók előre bepácolt, különlegesen fűszerezett omlós báránycombfilét kóstolhattak. Az ételeket az érdeklődők szeme láttára készítették el, hogy elleshessék a séftől a bárányhús tökéletes elkészítésének praktikáit. Azonkívül meggyőződhetek róla, hogy a bárányételeket sem bonyolultabb vagy nehezebb jól elkészíteni, mint a sertést vagy baromfit. Még a mezőgazdanapokra ellátogató iskolás csoportok tagjai is nagy élvezettel fogyasztották a házi cipóval tálalt, frissen elkészült bárány sültet.

A kiállítás alatt 10 kérdésből álló kvízzátékkal készült a fiatal látogatókra a szakmaközi szervezet, hogy játékos módon ismerkedjenek meg a magyar juhágazattal. A fiatalok megszólítása igen fontos az ágazat számára, hiszen kevesen tekintik alternatívának a juhtartást. Emiatt minél érdekesebb programokkal és kóstoltatással kell felkelteni a figyelmüket iránta, és egyúttal minél alaposabban bemutatni nekik a juhágazatot mint hivatást. A kvízzátékban mobiltelefon segítségével tudtak részt venni, és több mint 120-an töltötték ki.

A játékosok a Juh és Kecske Ágazatért Egyesület standjánál hűtőmágnest kaptak ajándékba, és feltehették a kvíz során felmerült kérdéseiket is.

Ha Önnek is kedve támadt a kvízzátékhoz, mobiltelefonja kamerájával olvassa be a QR-kódot, és máris részt vehet benne!

A juh- és kecsketejet övező kérdések tisztázása érdekében az egyesület felvette a kapcsolatot a Tej Terméktanáccsal, a gyapjúértékesítési probléma megoldása érdekében pedig a Külügyminisztériummal közösen keres új felhasználási területeket.

A konzorcium kampányának fő elemeit Soós Mihály mutatta be. A kampányban a juh- és kecskehúst népszerűsítik és a bárányhúst kívánják újrapozícionálni. Nagy problémának nevezte, hogy Magyarországon csak a bárányhúsból készült ételek szűk skáláját ismerik a fogyasztók. A kampány keretében új lehetőségeket kívánnak bemutatni nekik a juh- és kecskehús

fogyasztására. A promóciós kampánytól azt várják, hogy a végére legalább 5 százalékkal nőjön elsődleges célcsoportjuk, a 25 és 44 éves kor közöttiek fogyasztása.

A most még hiányzó fogyasztói kultúrát tervezik megteremteni a juh- és bárányhús pozitív imázsával. Általános kihívásként említette, hogy a bárányhús beszerzése nehézkes a fogyasztók többsége számára. Erre az a megoldásuk, hogy online térképes keresőt bocsátanak a vásárolni szándékozók rendelkezésére, ezáltal is közelebb csábítva őket a juhágazathoz.

LEHOCZKI ÁRON

A kecskeágazat problémái és megoldási lehetőségeik

A kérdőíves felmérés keretében választ adó kecsketartók megneveztek néhány fontosabbnak ítélt problémakört, amiket a következőkben ismertetünk, és egyben a megoldásukra is javaslatot teszünk.

Sajnálatos, de nem fér hozzá semmi kétség, hogy a kecsketartók és a kecsketej megítélése meglehetősen negatív hazánkban. A kecskeágazatban is fellelhetők nem hivatalos termelők, akik engedély nélkül értékesítenek, és akik az árak rombolása mellett rontják az ágazat megítélését is. Sorra derülnek ki esetek, amikor jelöletlen állatoktól származtak a piacra került tejtermékek.

Az is tény, hogy a kecsketartásba hobbi-ból belekezdők jelentős része szakmai ismeretek és megfelelő tőke hiányában hamar felhagy a tevékenységgel. A kezdeti beruházás magas költsége és a piacszerzés nehézsége az ágazati szereplők gyors cserélődését okozza.

Az ágazatban maradni szándékozók által megjelölt problémákat hét pontba rendszereztük. Mivel a legfontosabb és a legnagyobb probléma az, hogy a kecsketej piaca instabil, ezért az úgynevezett tejpiaci problémákat három témakörbe rendeztük.

I. Tejpiaci problémák

1. A tejfelvásárlás alacsony szintje

Ez a probléma kétoldalú. A kecsketartó oldaláról a tejfelvásárlás igen hektikus, nincs rögzítve minimálár, így tervezhetetlen a bevétel. Nincsen egyetlen kézben lévő és pontos adatbázis a kistermelői engedéllyel dolgozók és a kisüzemek számára. A nagyobb feldolgozó üzemek hiányolják a pontos adatbázist a potenciális partnerekről (tejbeszállítókról), azaz a regisztrált, tejelőkecske-állománnyal bíró gazdákról.

Egyszóval nem talál egymásra a két oldal, mert gyakran nem is tudnak egymás létezéséről.

Az árutermelő kecsketartók jelentős részénél nagymértékű infrastrukturális fejlettségre van szükség (fejőgép, tejhűtő stb.).

Megoldási javaslatok:

- 1.1. A hazai szervezetek, hatóságok (MJKSZ, NAK, NÉBIH, MVH) nyilvántartásainak összefűsülése, azaz központi kecsketartó-, kecsketejtermelő-, kistermelő- és kisüzemadatbank létrehozása.
- 1.2. A hazai kecsketejfeldolgozó kapacitás (üzemek száma, területi elhelyezkedése),

a kecsketej és a tejtermék keresletének, valamint a tejfeldolgozó ipar igényének a felmérése.

- 1.3. A tejtermelők és a tejfelvásárlók kapcsolattartásának segítése, például a szerződés-kötés segítése szerződéstervezettel (kizárólag számlás értékesítés és felvásárlás!).

- 1.4. Kölcsönös garancia vállalása a felek részéről a felvásárlásra, illetve a termelésre
- 1.5. A tej garantált felvásárlási minimálára, 300 Ft(0,7 €)/liter (az infláció követésével) alatt senki ne vehesse vagy adhassa el a tejet!
- 1.6. Csak regisztrált, egyedi azonosítóval ellátott kecskétől származó és bevizsgált tejet vásároljanak az üzemek.
- 1.7. Előszereződés kötése a termelők és a feldolgozók között. A szezonon kívüli, vagyis a téli „tejmentes” időszakban a termelő előlékésülhet, a feldolgozó pedig biztos alapanyag-beszállítóhoz jut. Ennek az időszaknak az áthidalására a feldolgozók a sajtérlelési kapacitásukat növelnék, ez-

zel folyamatos bevételhez jutva. A termelőkkel 60–90 napos fizetési gyakoriságú szerződést köthetnének.

- 1.8. A feldolgozóknak kiírt célzott pályázatokkal a tejtermelőhöz kihelyezett tejhűtővel is javítható volna a tejminőség és a beszállítás biztonsága.
- 1.9. A hazai termelőket védő intézkedések

bevezetése a multinacionális kereskedelmi láncokban: 70 százalék magyar, 30 százalék külföldi termék a polcokon, hasonlóan Ausztriához.

Összefoglalva: fel kell számolni a fekete és az áron aluli értékesítést!

Közvetve ide tartozik, hogy a tejvizsgálat idejét le kell rövidíteni, mind az állami, mind a magánlaborok esetében!

2. A kecsketejtermékek rossz híre

A kecskesajttal kapcsolatos „rossz az íze”, „bűdös”, „kecskeíze van” tévhit eloszlátása kiemelkedően fontos. A fogyasztók „képzése”, a termékek elfogadtatása elengedhetetlen.

Gyakran azért nincsenek a polcokon kecsketejtermékek, mert a kereskedő nem fogadja őket, mondván, az ilyet nem keresik a vásárlók.

A kézműves tejtermékek létjogosultsága vitathatatlan. A kistermelők szerepe elengedhetetlen a termékek népszerűsítésében és elfogadtatásában, de a helyi termelői piacok újrainyitásával még nem oldódott meg teljesen az értékesítés, hiszen a covid-járvány miatti megszorítások a fizetőképes vásárlók körét is szűkítették.

Megoldási javaslatok:

- 2.1. Átfogó marketinggel, a kecsketejet és kecsketartókat népszerűsítő média-megjelenéssel, a fogyasztók „képzésével” növelhető a kecsketejtermékek elfogadottsága, közvetve pedig a fogyasztásuk.

- 2.2. Nagy piaci lehetőség lenne az egészséges táplálkozás jegyében bevonni a helyi termelők által termelt tejet, ízesített tejeit, joghurtjait az iskolai, óvodai, kórházi, idősotthoni étkeztetésbe. Ez folyamatos és tervezhető, a HORECA-szektortól független piaci háttérrel adna, ami a feloldozónak és a termelőnek is viszonylag gyors megtérülést hozna.

3. Kecsketejtermékek nomenklatúrája, a fogyasztók megtevéstése

A hazai boltok polcain található olyan kecsketejtermékek, amelyek nem kizárólag kecsketejből készülnek. A megnevezésük megtevésteti a fogyasztókat, akik a kecsketejtől elvárt élvezeti értéket vagy hatást nem kapják meg.

Megoldási javaslatok:

- 3.1. Megkülönböztető jelzések kötelezővé tétele: „Kecsketejes” vagy „100% kecsketejből készült termék” feliratok bevezetése.
- 3.2. A HORECA-szektor ne használhassa a „helyi termelőtől” szlogent, csak ha a termék legalább 80 százalékát helyben szerzik be.

II. Az ágazat másik terméke a kecskehús

Mind a gida-, mind a kecskehús eladhatatlan, és ennek a terméknek értéktelensége időről időre nehéz helyzetbe hozza a gazdákat. A vágóállat-felvásárlás alacsony szintű, nincs piaca a kecskehústermékeknek. A fogyasztók nem ismerik, nagyon ritkán találkoznak velük, esetleg egy-egy étterem étlapján szerepelnek.

Megoldási javaslatok:

- 2.1. Országos médiakampány a gida- és kecskehús fogyasztás népszerűsítésére.
- 2.2. Szükség volna a házi vágás és a háztól való értékesítés legalizálására és ésszerű szabályozására.

III. Takarmányellátás, a takarmánybiztonság problémája

A gabonák nehezen vagy drágán beszerezhetők, a szénabálák minősége kifogásolható (penészes, rothadt). A jó minőségű szalastakarmány külföldre kerül.

A nagy tárolókapacitással – és tőkével – nem rendelkező kisgazdaságok számára a takarmánybiztonságnak a mennyiségi biztonság is része. A szezonon kívül (aratás, kaszálás után) irreálisan drágán árult takarmány is tönkreteszti a kisüzemeket.

Sok gyenge minőségű takarmányt értéke-

sítenek I. osztályú áron. Nem vállalnak garanciát a minőségére, és nem lehet visszaküldeni, mert a nagy területen gazdálkodók helyzeti előnyben vannak a kisgazdákhöz képest: „Ha nem kell, eladom másnak”. Gyenge minőségű takarmánnyal nem lehet kielégíteni a jó genetikájú állatok szükségleteit.

Megoldási javaslatok:

- 3.1. Előzetes számítások és az igények felmérése alapján országsszerte több helyszínen lehetne tárolni a takarmányt, és gyűjtőfuvarral kellene kiosztani. Ez nem csak a kisebb állománnyal dolgozóknak volna segítség.
- 3.2. Az abrak- és a szalastakarmányok forgalmazóinak áru legyenek jelölve, és legyen kötelező a toxin- és a beltartalmi vizsgálatuk; ezáltal egyenletesebbé és kiszámíthatóbbá válna a termelés.
- 3.3. A kivitelt korlátozása.

IV. A termékértékesítéssel kapcsolatos adminisztratív követelmények

Az egyes megyékben eltérő követelményeket támasztanak a kistermelői engedélyek igénylése során.

Megoldási javaslat:

Az adminisztratív követelmények és a költségek egységesítése az országban, valamint az adminisztrációs terhek minimalizálása

V. Oktatás/továbbképzés

Kétségtelenül probléma, hogy a kezdő kecsketartók nem jutnak szakmai segítséghez. A szakirodalom nehezen hozzáférhető, ezért sokan az interneten és a közösségi médiában próbálnak tájékozódni, tanulni, néha több, de inkább kevesebb sikerrel.

Megoldási javaslat:

- 5.1. Kiadványok, szakmai anyagok készítése, esetleg online közzététele, több témában
- Állattenyésztési alapismeretek;
 - Tejtermelési alapismeretek;
 - Marketingismeretek;
 - Gazdálkodási ismeretek;
 - Takarmányozási alapismeretek;
 - Adminisztrációs követelmények (a gazdaság indításakor mit, hol, hogyan kell bejelenteni, ezek költsége, tejbevizsgálás, vérvizsgálat, bélsárvizsgálat helye, ideje, módja);
 - Kecskéegészségügyi kérdések: kezelési protokoll kidolgozása.
- 5.2. Képzések és tanfolyamok szervezése
- Sajt- és tejtermékkészítő képzések;
 - Gyakorlati hústermék-előállítási képzés;

– Kisgazdaságok bevonása a mezőgazdasági technikumok gyakorlati képzésébe, és a fiatalok a 20 napos nyári gyakorlatot is a kiskérődző-ágazat gazdájánál tölthetnék. Az ismeretszerzés mellett, gyakorlati ösztöndíj fejében a gazdák bevonhatnák a fiatalokat a munkába.

– Szoros együttműködés a felsőfokú oktatásban és a kutatásban dolgozókkal: ez mind az állattenyésztés, mind az állategészségügy számára segítség lehetne, és jó lehetőség a fejlődésre.

VI. Alacsony támogatás

A kecsketartók számára elérhető anyakecske-támogatáson túl egyéb, például tejtermelés-ösztönző támogatásra is szükség volna.

Megoldási javaslatok:

- 6.1. A tejfelvásárlókkal való megegyezést követően a szerződéssel rendelkező gazdák és tejtermelők támogatása az értékesített tej mennyisége alapján.
- 6.2. A juh- és kecsketartó telepek is igényelhesék vissza a telepen felhasznált gázolaj jövedéki adóját.
- 6.3. A 148/2007. (XII. 8.) FVM-rendelet alapján számolhassák el állatorvosi költségeiket és vakcinák beszerzését (elsősorban a Clostridium, Chlamydia, Coccidia okozta megbetegedések ellen). A kecskeágazatot is érintő, jelentős anyagi kárt jelentő parazitás megbetegedések miatt a bélsárvizsgálat és a parazitaellenes készítmények alkalmazásának támogatása is bekerülhetne a rendeletbe.

VII. Kevés pályázati lehetőség

A pályázatokban való részvétel 3 ezer (31 anyakecske), illetve 6 ezer STÉ-hez van kötve, vagyis aki ennél kevesebb állattal dolgozik, annak lehetetlen indulni. Pedig az infrastruktúra fejlesztését néhány millió forint is elősegítené: kerítésépítés, villanypásztor-telepítés, téliesített itatóberendezés, utánfutó (állat- és takarmányszállításához) és tejhűtő vásárlása, tejkonyha kialakítása, bálatakaró beszerzése.

A kisebb családi vállalkozások alternatív megélhetési formát hoznának a vidéki családoknak, a több gyerekes családoknak. A legtöbb kecsketartó nő és családja, akiknek a lakhelyük vagy a gyerekvállalás miatt kiesett évek következtében nehéz visszakérülni a munkaerőpiacra. Támogatással saját maguknak teremthetnének munkahelyet és munkabért.

Összeállította:

MILISITS-NÉMETH TÍMEA